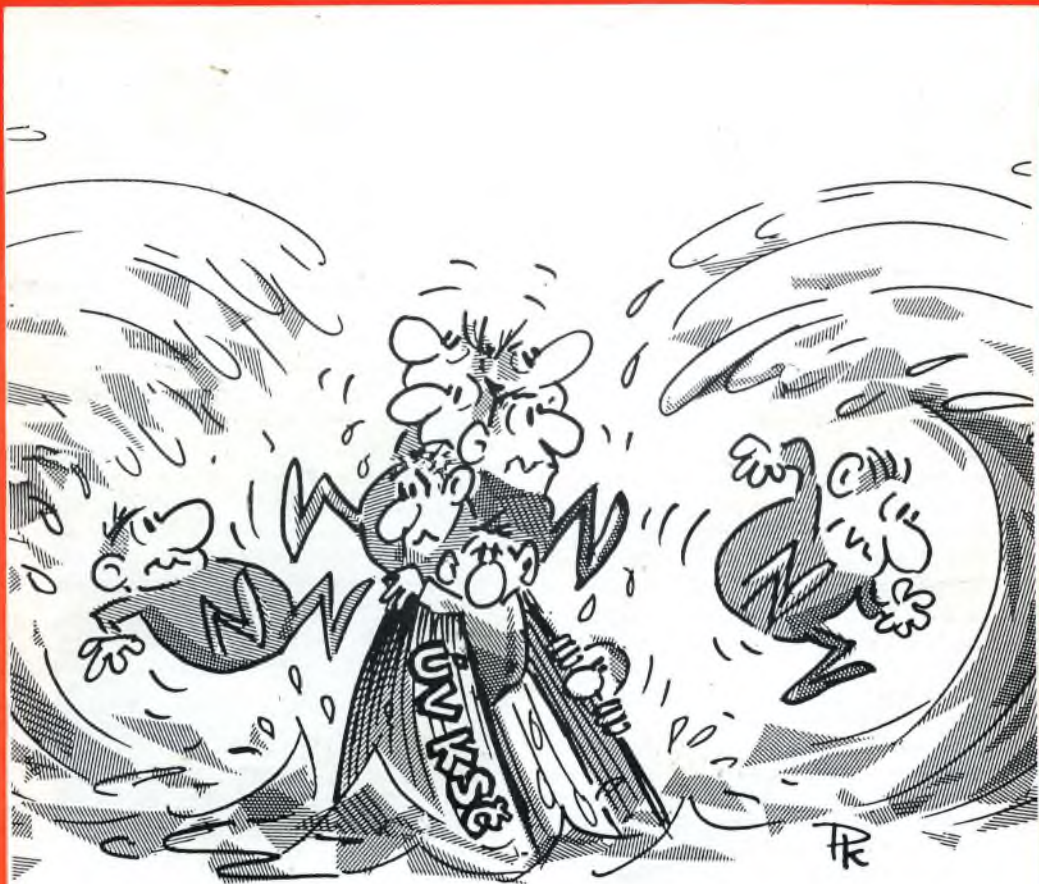

REPORTÉR

P.F. 1989

POLITIKA - KULTURA - KOMENTÁŘE - REPORTÁŽE

MIMOŘÁDNÉ (MINI)ČÍSLO

DVOUMĚSÍČNÍK
ZWEIMONATSSCHRIFT IN TSCHECHISCHER SPRACHE
BI-MONTHLY IN CZECH LANGUAGE
PÉRIODIQUE BIMESTRIEL EN LANGUE TCHEQUE

1988

PROSINEC DEZEMBER DECEMBER DÉCEMBRE

Číslo
Number
Number
Numéro

7

CO PŘINESE ROK 1989?

Odstraněním Štrougala se situace v ČSSR očividně opět znormalizovala. Není už žádné významnější kliky, která by ohrozila tak milovaný status quo. »Hrůza, co ten Gorbačov dělá,« myslí si zasloužilí funkcionáři, »kdyby to proniklo k nám, byl by Gottwald a někteří z nás označeni za vrahy!« A tak se křesla pod jejich zadky opět zpevnila. Do zformování nějaké silnější opozice v KSČ se toho v Československu asi pramálo změní.

Kdo pokládal rozšíření možnosti k vycestování na Západ za příznak uvolnění, ten bude zklamán. Stát nechává pouze své občany nakoupit si v cizině to, co sám není schopen dovézt nebo dodat na trh. Nic víc, nic méně.

Druhým momentem, který hrál také velkou roli, je ztížená možnost pro získání azylu. V roce 1989 lze očekávat, že si budeme moci pozvat i vzdálené příbuzné a osoby nepříbuzné bez toho, že by museli být v důchodu. Tvrzení vlády, že od příštího roku dostane každý žadatel devizový příslib jednou za tři roky, zpochybnul sám ředitel SBČS. Podle jeho názoru je nereálné, aby byl na to každoročně vyčleněn přibližně pětinasobek dnešního přídelu deviz na cestování.

Protože se obyvatelstvo ujišťuje, že nebude zdražen, pardon, úprava cen, musí k tomu dojít, má-li se československé hospodářství převést alespoň částečně na tržní systém. Pokles životní úrovně je nevyhnutelný. Až bude např. výše nájemného srovnatelná s cenou barevného televizoru a zhotovení patentního klíče bude stát tolik jako košile, na kterou si člověk vydělá za jeden a půl hodiny práce, pak už bude vše v pořádku. Do té doby se bude lidem žít obtížněji než dnes.

Nám v cizině, kteří jsme sice »zradili vlast«, ale podle úředního znění »neprojevujeme nepřátelský vztah k socialistickému společenskému nebo státnímu zřízení«, bylo odpuštěno a byli jsme přivinuti na prsa matky Vlasti. Já osobně se z toho budu muset asi vyjmout, lépe řečeno: budu vyňat. Pro slabochy dodá-

vám, že odběr emigrantského tisku zcela určitě nezakládá »nepřátelský vztah k socialistickému společenskému a státnímu zřízení«.

Chystá se novelizace trestního zákona, z něhož má zcela vypadnout trestný čin opuštění republiky. Z trestného činu se má stát přestupek. Potřeba deviz přivede pravděpodobně režim ke zrušení vykupování se z československého státního svazku. Vždyť čím více emigrantů bude navštěvovat Československo, tím více to přinese deviz. Vízová povinnost nebude nikdy zrušena. To aby zůstal státu prostředek pro zamezení návštěv Československa emigrantům, kteří »zlobí«. Ti ovšem o návštěvu Československa nebudou stát, takže prakticky dostane vízum každý emigrant, které si o ně požádá. Otázkou je jen, kdy to nastane. Přeměny v pražském mocenském aparátu asi tyto snahy zmrazily. Uvidíme. V každém případě se můžeme utěšovat tím, že v případě Gorbačovovy prohry se v Československu nic nezmění, protože se tam dosud žádné novoty, které by stály za řeč, nezavedly a v dohledné době ani nezavedou.

TOMÁŠ KRÝTLÍK

Jak vysvítá ze slov Tomáše Krýtlíka, bude se stranová vláda všemi silami bránit, aby rok 1989 přinesl v Československu podstatné změny k lepšímu. Stejný názor nám pověděl i Vladimír Valenta ve své kronice »U nás v Albertě« v minulém Reportéru: „... Celá východní Evropa se zdá být v pohybu. Včetně Československa, které Jakeš úspěšně předělává na středoevropskou Albánii. Zřejmě k tomu dostal zelenou od Gorbačova. *Sověti se přece nemohou míchat do záležitostí nezávislých států!!!*“ A dále: „Dokud se Češi a Slováci nerozmáchnou, aby si ve své zemi udělali sami pořádek, potud budeme roky, snad i desetiletí čekat, jako jsme čekali dosud na ty osmičky. A Jakeš to bude mít jednoduché, jak se udržet u vesla.“

Musíme tedy doufat, že se lid český a slovenský rozmáchne dříve a takovou silou, aby Jakeš dopadl tak, jak si to představuje Pavel Kantorek (viz jeho kresba na titulní straně tohoto mimořádného čísla).

Co nám rok 1989 přinese v politice, to jsou předpoklady. Oproti skutečnosti, co přinese v roce 1989 svým čtenářům a přátelům curyšský POLYGON. V první řadě to bude 6. ročník časopisu REPORTÉR, dále kniha ČESKÝ ŠLECHTIC František Schwarzenberg, ročenka ÚTĚKY ŽELEZNOU OPONOU a 2. vydání knihy MY A ONI – PŘED A ZA ATLANTIKEM, jejíž 1. vydání vyšlo jako ročenka »Reportéra« v roce 1987.

Zde je několik slov k jednotlivým publikacím:

ČESKÝ ŠLECHTIC

František Schwarzenberg

Nejen legenda českého rodu Schwarzenbergů a české šlechty, která zůstala česká (i v exilu), ale vlastně výklad českých dějin od 11. století do dnešních dnů ze zcela jiného, překvapivě objevného pohledu.

Z vyprávění Františka Schwarzenberga, z archivních materiálů, svědectví pamětníků a schwarzenberského archivu zpracoval Vladimír Škutina. Doplněno historickými rytinami, erby a bohatou fotografickou dokumentací.

Názvy jednotlivých kapitol:

Havran ● Unzmarkt ● Začátek životaběhu ● Život na Orlíku ● Přátelství s odstupem ● Povolání: Orlický Schwarzenberg ● Jakým jazykem u nás mluvila šlechta ● Malý princ průvodcem po Orlíku ● Císař Karel střílí z terasy Orlíku ● Plastická mapa slavkovského bojiště ● Zvíkov a Orlík ● Pradědeček Karel III. Schwarzenberg ● Sousedé ● Matinka a báseň Adolfa Heyduka na smrt otce ● Bratr Karel ● Mým domovem je údolí Vltavy ● Tyrolský dům ● Dlouhá zima na Orlíku ● Rodinná hrobka ● Jak se cestovalo ● Správce zámku ● Gubernatorium ● Nákle a jak se carovi honem udělaly vodopády ● Poštovský panáček ● Čimelice ● Jak poznal osobně »Babičku« Boženy Němcové ● Božena Němcová ● Starý Přáda ● Vlévá se Labe do Vltavy nebo naopak? ● Lobkowiczové a Schwarzenbergové ● Potomci ● Kinští ● Praprababička Kinská ● Když je škola doma... ● Procházký Prahou - či spíše pražskými paláci ● Vojna ● Plesy ● Roztržitý pradědeček ● Nalžovice ● Proč byl v Praze postaven Husův pomník ● Nejpyšnější prastrýc ● Gymnasista přednáší o sově pustovce a sezení na mnoha židlích současně ● Potomek Jiříka Poděbradského ● Rytířem Maltéžského řádu ● Co byl a hlavně kdo byl lancknecht ● Nebožtík u ledu ● Přehlídka v plavkách ● Okouzelní Itálii ● Nezasloužené dědictví ● Svatováclavské milénium ● Jak se František Schwarzenberg stal diplomatem ● V zákulisí nebo zákristii Vatikánu ● Zákulisní diplomacie ve Vatikánu, aby to nevěděli Sověti ● Obavy Vatikánu o Československo ● Černá a bílá společnost v Římě ● Šéfem protokolu celostátního sjezdu katolíků ● Snídaně, kterou nikdo neviděl ● Hlinka v Praze ● Únos kardinála ● Dva Schwarzenbergové současně jako diplomaté v Římě ● Metternichové v Čechách ● Císařův poplach, když potkal ráno galakočár ● Zdar, soudruhu císařská výsosti! ● Pes Procházka ● Velechrám ● TGM na Orlíku a u sv. Víta ● Kupé ... plné muzikantů ● Kde nikdy nezmlkne zpěv: Slovácko ● Slovácko jako část Slovenského státu? ● Historie profesora Josefa Pekaře ● Bouře roku 1848 a smrt kněžny Windischgracetové ● Schwarzenbergové tři krát zachránili Habsburky ● Dozvuky války prusko-rakouské roku 1866 ● Tak nám zabili Ferdinanda ● Císař versus následník ● V žádné politické straně ● Sovětský a nacistický pavilon v Paříži ● Věrnost dynastii a boj s vládou ● Co doopravdy bylo Národní souručenství ● Lhát, rozelhat se a tvořit paměť ● Jízda na koni a myslivost jako součást stavovského bytí ● Odchod ze státních služeb v roce 1940 ● Protektorátní vláda vstává na pokyn českého prince ●

Státoprávní a ústavověrná česká šlechta ● Josef Jungmann ● Jak se dr. Emil Hácha stal prezidentem ● Jak to bylo s vládním vojskem ● Legenda ● Pražské povstání ● Uznání samostatného Rakouska v roce 1945 ● Strach ● Jak zabrali Rudolfinum ● Jak se lze zmýlit (v komunistech!) ● Smrt generála Klecandy na Hradčanech ● Odsun Němců ● S Janem Masarykem

AMERICKÁ ANABAZE:

Život českého šlechtice v americkém exilu ● Mr. Free Czechoslovakia ● Nedelegovaným vyslancem svobodného Československa ve Spojených státech ● Aspen ● Spoluzakladatelem časopisu »Hlas národa« ● V zastoupení kardinála Berana ● Ruská emigrace v Americe a Tolstoj Foundation ● Spor s Kissingerem ● Náhradní dědeček Max Lobkowicz ● 700 lipicánů generála Ferjenčíka ● František Schwarzenberg mezi námi (Vlasta Vrázová) ● Pobyt a působení ve Spojených státech (Václav Hesoun) ● Trvání či netrvání

DĚJINY RODU SCHWARZENBERGŮ –

Josef Anderle. Články, studie a přednášky prof. Dr. Františka Schwarzenberga:

Úryvek promoční řeči ● Čím byla v mých očích Bílá hora ● František Palacký u Schwarzenbergů ● František Palacký a česká politika 19. století ● Trvání myšlenky státní ● Prohlášení české šlechty z r.1938 a 1939 ● Má vlast v Clevelandu ● Janáček - Kubelík - Firkušný ● Závěr.

Kniha bude rozesílána koncem ledna 1989. Subskripční cena Fr. 23,— je platná do 31. ledna 1989. Po tomto datu se bude kniha prodávat asi za 30.— Fr.

ÚTĚKY ŽELEZNOU OPONOU

Dramatické útěky za svobodou letadlem, po vodě, vzduchem i po souši; od února 1948 dodnes, jak je zachytil z dokumentů, rozhlasových relací, z článků a archivu rozhlasové stanice Svobodná Evropa JOŽKA PEJSKAR. Vladimír Škutina je převyprávěl a doplnil příběhy Oty Rambouska, Jaroslava Drábka, Josefa Kubovského a Blanky Kubešové. Mimo jiné: Jak to ve skutečnosti bylo s únosem tří dakot v konfrontaci s filmem Kadara a Klose »Únos«. Strojvůdce Konvalinka a »vlak svobody«. Vražda Františka Faktora 1984. Výhybka do Jáchymova. Osm dní v mrazícím vagonu. Dvojí útěk majitele barrandovských filmových atelierů. Ba-

lon, který ucházel. — 48 dobrodružných, napínavých a dramatických příběhů, doplněných obrázky a obálkou Jana Kristoforiho.

ÚTĚKY vyjdou jako ročenka 1989 časopisu »Reportér« koncem ledna / začátkem února 1989. Subskripční cena: Fr. 12.— (při objednávce do 31. ledna 1989. Po tomto datu asi Fr. 17.—).

V minulém roce vydal »Reportér« jako ročenku dílko Oty Ulče

MY A ONI – PŘED A ZA ATLANTIKEM.

Počet výtisků byl stanoven počtem předchozích objednávek odběratelů Reportéra. Sice jsme počítali s pozdějším zájmem z řad neodběratelů, ale ne s tak velkým, jaký se potom ukázal. Ročenka byla hned vyprodána. Zeptali jsme se Oty Ulče, zda by byl ochoten připravit aktualizované 2. vydání. Ochoten byl. Jako předmluvu k němu napsal:

První vydání této knižičky věru překvapilo: bylo rozebráno, zájem vyjádřili jak českoslovenští kandidáti emigrace, tak ti, kteří již žijí mimo estébácký dosah. Vynadalo mi jen pár příliš citlivých amerických patriotů, kteří doporučili, abych místo hanění své adoptivní země si sbalil svých pár švestek a táhl pryč. Marná tedy má snaha v původní předmluvě zdůrazňovat své konstruktivní, nepaličské úmysly občana, demokracii velmi oceňujícího.

Spisek jsem dal dohromady v Orwellově roce, tedy již před čtyřmi roky – dlouhá doba, stačí často k vystudování univerzity, stačila se za ní uspořádat i první světová válka. Některé informace – o přístěhovaleckých možnostech například – stárnou nepříjemným kvapem. Proto jsem se teď pokusil text zmodernizovat, zbavit všelijakých vousatostí a přidat některá nová témata. Takže jsme i podstatně tučnější. ...

Kniha vyjde v únoru 1989. Subskripční cena Fr. 15.— platí pro objednávky do 31. ledna 1989. (Pro objednávky po této lhůtě asi Fr. 20.—.)

Kromě těchto tří vyjmenovaných publikací nabízíme knihy, které můžeme odeslat hned po dojití objednávky. Jsou to dvě knihy POLYGONU, obě od Viktora Fischla, ilustrované Janem Kristoforim: »Hrací hodiny« (Fr. 24.—) a »Všichni moji strýčkové« (Fr. 16.—), a jedna knížka BOHEM PRESSU, moderní pohádka Vladimíra Škutiny a Štěpána Závěla »Ukradený Ježíšek« (česky nebo německy, Fr. 20.—).

»Ale nejhezčí, a myslím taky nejdůležitější, je sbírat vzpomínky. Více: Zázitky. Chvilě, na které nezapomeneme. ... ..«

»Všechno se smí zapomenout, jenom jedno ne. Jen se nám nesmí ztratit ani jeden z těch korálků krásných

chvil, který jsme cestou nasbírali a navlékli na niř paměti. ...

Ne všechny chvíle, kdy hrací hodiny spustily stříbrný menuet, k němuž tatínek s maminkou tančovali.

Ne tisíc jiných krásných okamžiků, jež nosím stále s sebou jako nejdražší klenoty dědictví.« (Str. 71-72.)

Když téměř sedmdesátiletý Viktor Fischl v letech 1980-81 psal v Jeruzalému své vzpomínky na dětství, byla jeho paměť naplněna životním údělem, který i v naší době náhlých zvratů byl neobvyklý. Český básník a právník, blízký spolupracovník Jana Masaryka, israelský diplomat, jenž projel půl světa, muž, jehož zážitky a obdivuhodná erudice by stačily naplnit několik životů, se vrací ke svému dětství, které prožil ve světě dvojnásobně ztraceném. Nejen proto, že už je sou-

částí minulosti, ale i proto, že pouta přirozené kontinuity s ním byla násilně přetřhána. Vypravěč *Hracích hodin* nahrazuje tato zpřetřhaná pouta citovým vztahem ke svým rodičům. Čtenář brzy zjistí, že se nejedná o vzpomínky na vlastní dětství, ale o láskyplný portrét otce a matky, viděný perspektivou malého chlapce, jak se dochovala v paměti stárnoucího muže. Tetno kompoziční postup umožňuje udržovat rovnováhu mezi dětsky naivně idealizovaným prostředím domova, naplněného láskou a harmonií, a ironickým náznakem těch stránek lidské povahy a osudů, které by narušovaly idylu, kdyby nepronikaly k vypravěči jen nepřímo, filtrovány láskou a ohleduplností rodičů. Jejich schopnost najít v každé situaci východisko, umět se radovat z krásy života a obohacovat všednodenní realitu fantazií a hrou je, spolu s láskou a tolerancí k lidem, oním tajným dědictvím rodu, k němuž se Viktor Fischl celým svým dílem hlásí.

Tato láska a tolerance je však dokonale oproštěná iluzí o lidské povaze. Idyla domova, viděná v poeticko-impresionistickém světle citových vztahů, je současně mediem, evokujícím mikrosvět malého městečka počátku století v realistické drobnokresbě s humorem, příbuzným Poláčkovi a Čapkovi.

Viktor Fischl respektuje zásadu svého otce, že *»mlčení má zlaté dno«*. Ví, že je povinností každého dobrého vypravěče nepovědět všechno. Ponechává na čtenáři, aby domyslel podtexty tohoto křehce lyrického a hluboce lidsky moudrého vyznání lásky k vlastním rodičům a ke kořenům, ze kterých vyrostla autorova osobnost.

HELENA KOSKOVÁ

»... vyprávět o ztracených světech, které jsem znal, byl vždy jeden z úkolů, které jsem chtěl v životě plnit.« (Str.11.)

V knize *Všichni moji strýčkové* hledá autor ve své paměti »stěpiny a třísky zaslých světů« a spojuje je s listy z kroniky svého rodu.

Na rozdíl od lyricky pojatých *Hracích hodin* je to zde dějová epizoda, absurdně složitá spleť osudů příslušníků jedné rodiny, která je základem vyprávění. Kompozice je soustředěna na záznam příběhů synů dědy Gabriela: od Jakuba Lípy, který se proslavil jako Giacomo di Lippa, slavný zpěvák La Scaly, přes Oskara, jenž beze stop zmizel v cizinecké legii, fetišistu Rudolfa, vídeňského dandyho a později vynikajícího lékaře strýce Roberta, moravského sedláka, srostlého s půdou –

strýce Pavla, lodního kapitána společnosti Lloyd Triestino – strýce Viktora, fyzicky podobných a duševně o to rozdílnějších dvojčat Huga a Ludvíka, strýce Josefa, který své trauma z ruského zajetí zaplatil duševní nemocí, až k strýčkovi Alfredovi, který by mohl být modelem pro známou židovskou anekdotu, kde Žid v nebeské přijímací kanceláři uvádí svoje personalie: *»Narodil jsem se v Rakousku, žil jsem v Československu, umřel jsem v Německu a přitom jsem se celý život nehnul z Pochořelic.«* (Str. 94.)

Osudy jednotlivých bratří jsou tak dia-

metrálně rozdílné, že kdyby se jednalo o literární fikci, mohli bychom autorovi vyčítat, že svoji snahu o dramatickosti a dějovou bohatost zápletky poněkud přehnal. Právem by se nám mohlo zdát, že rakouští vlastenci Robert, Hugo a Ludvík, věrní císaři pánu i po rozpadu říše, stěží mohou mít společné zázemí s Pavlem Lípou, zakořeněným v moravské selské tradici. Pohybují se zdanlivě ve zcela rozdílných světech.

Viktor Fischl však píše skutečně záznam osudů své rodiny, byť možná částečně upravený pro potřeby literární estetiky. Vypravěč, jež je totožný s autorem, ustupuje stále více do pozadí a nejčastěji nechává příběhy mluvit samy za sebe. Dobrým příkladem je scéna pohřbu dědy Gabriela Lípy na židovském hřbitově v Telči, na který přijel farář Melichar s dvěma stovkami jesenických katolíků vzdát poctu svému *»církevnímu pánu«*. *»Ještě je vidím, jak tu stáli všichni v nedělních šatech a všichni, včetně faráře, s klobouky na skloněných hlavách. Někdo jim musel povědět, že tak by si to děd Gabriel byl přál.«* (Str. 131.)

Tato scéna je poslední částí nedokončeného rukopisu, který po náhlé smrti otcově našel na psacím stole jeho syn. Nevíme tedy, jaký by byl býval jeho konečný tvar. Pravděpodobně by byl doplnil osud znovuzalezeného strýčka Oskara, jak to dělá jeho syn v epilogu.

I v nedokončené podobě je však Fischlova kniha pozoruhodná. Je literárním svědectvím nejen o osudech jedné rodiny, ale především o vzácné symbioze české a židovské kultury, kterou nalézáme v celém Fischlově literárním díle: v jeho moudré životní perspektivě, v jeho lásce k životu, v jeho humoru prostém iluzí o lidech a v jeho překrásné, poněkud archaizující češtině.

HELENA KOSKOVÁ

Moderní pohádka Vladimíra Škutiny s osmibarevnými celostránkovými obrázky Štěpána Zavřela (získal právě za tuto knihu na Mezinárodním veletrhu dětské knihy cenu jako nejlepší ilustrátor dětské knihy roku 1988). Vydal curyšský BOHEM PRESS – v současné době jedno z nejzúspěšnějších světových nakladatelství dětské knihy. Pohádka vypráví o tom, jak chtěl Děda Mráz dětem v Československu ukradnout Ježíška a kouzlo vánoc.

OTA ULČ

VOLEBNÍ ROZJÍMÁNÍ

Psáno o Dušičkách, týden před americkými presidentskými volbami.

»Americká federální vláda v dnešní své podobě nemá sílu, nemá moc, poněvadž vládní složky jsou rozděleny; nemůže promptně reagovat, poněvadž složek je přespříliš; nemůže to, nemůže ono.«

Tento přísný soud najdeme v knize *The Power to Lead: The Crisis of the American Presidency*. Jenže: autor James MacGregor Burns, významný historik, byl ocitova téměř sto let starý výrok Woodrowa Wilsona, presidenta a rovněž historika.

Problém tedy značný a značně trvalý. Příčin mnoho, nutno je též hledat v prvopočátcích země. Zakladatelé státu zejména minili zabránit vzniku autokratického vládnutí, proto tedy ono drobení moci a systém vzájemné kontroly. »Nikde není politická autorita tolik zranitelná; jako v Americe,« píše harvardský profesor Samuel P. Huntington v pozoruhodné knize *American Politics: The Promise of Disharmony – slib disharmonie věru dodrženy*. Instituce nejsou koordinované,

politické vztahy jsou zejména *adversarial* – daleko víc charakterizované protivěnovstvím než spoluprací. Američané volají po vůdcích, jejichž vedení pak odmítají respektovat.

Zajímavý, i roztomilý postoj, řada lidí v tom vidí hodně šarmu. Uvážlivější lidé však stav věci pokládají za luxus, který si tato země již nemůže dovolit.

* * *

Na rozdíl třeba od Velké Británie, kde volební kampaň je zákonem omezena na několik málo týdnů, v USA se kampaň vleče měsíce, rok, roky, a čím delší, též i dražší tento špás. A maraton pak končí tím, že Bush si za vicepresidentského partnera vybere chlapce Quayla a Demokraté si za presidentského kandidáta vyberou Dukakise – Dudakise, jak ho zatvrzele jmenuje Josef Škvorecký.

Massachusettský guvernér nejen že rád pouští vrahy o víkendech na procházky, praxe to v Americe nikoliv neobvyklá, ale v zahraniční politice prozatím projevoval názory a uskutečňoval kroky na míle

vzdálené od zájmu a uvažování průměrného Američana (např. vyjmutí Massachusetts z obranného komunikačního systému země).

Apropos, Dukakisovým mluvčím přes věci zahraniční je Čechoameričanka, dcera našeho bývalého velvyslance Josefa Korbela.

Volební kampaň je tedy stále delší a delší a rovněž prý negativnější: místo aby se kandidát prezentoval, jaký že je pašák, raději se soustředí na zdůraznění, jaký že je jeho oponent mizera. Dukakis si stěžuje na Bushovy očerňující manévry a přitom se ovšem dopouští téhož.

Je to tedy horší a ještě víc nemravná podívaná, než kdy dřív?

Nevím, jak bylo před sto lety, ale dobře se pamatuji, že před čtvrt stoletím soupeři po sobě v rukavičkách nešli (tehdy Johnson versus Goldwater).

Ale přece jenom to byla podstatně jiná doba. Například existoval konsensus o základních věcech zahraniční politiky. Dnes neexistuje. Ústava pověřuje presidentu zahraniční politikou, kterýžto výkon sabotuje kongres, ovládaný konkurenční politickou stranou.

A velikou změnu – a škodu – způsobila televize. Hlavní kvalifikací se stává vizáž, schopnost dobře vypadat na obrazovce.

Televizní politický věk započal v roce 1960 debatou presidentských kandidátů Kennedyho a Nixona. Ti, co debatu poslouchali na radiu, tak usoudili, že zvítězil Nixon. Ti, co seděli u televize, došli k opačnému názoru – Nixon totiž vypadal utahaně, neoholeně, s kruhy pod očima.

Kampaň se tedy teď odehrává – a vyhrává – na televizi. Kandidáti mají své štáby expertů. Ti jim vymýšlejí pepřné fráze, ne víc než pět až deset vteřin. Řeč efektivně proslavit tak, aby se dostala na večerní televizní zprávy k daleko víc milionům veřejnosti.

Televizní debaty debatami již vůbec nejsou, měli jsme možnost značně si ověřit. Trio novinářů dává otázky, dotázaní pak vychrlí namemorovanou, experty pro ně připravenou odpověď. Podaří-li se dát otázku, kterouž experti nepředpokládali

a kandidát je nucen použít vlastní mozek, jsme pak svědky katastrofy – ne vždy, ale často. Když dotázán, co by byl jeho první čin, kdyby president náhle skonal a on musel vládu převzít, nenaprogramovaný Quayle trapně blekotal a pak ze sebe tedy vysoukal, že by se pomodlil. Když Dukakis dostal nečekanou otázku, koho by doporučil jako model mladé generaci, rovněž si s ní neuměl poradit.

* * *

Jak si pak má poradit volič? Volí pak spíš pro někoho nebo proti někomu? V Nevadě dovoluje státní zákon uvést mezi kandidáty *None of the above* – čili *žádný z jmenovaných*. Když tedy tento "žádný" zvítězí, do úřadu ovšem nemůže být uveden, místo dostane kandidát, který skončil na druhém místě – ale všem kandidátům se tak dostalo poučení, jak veřejnost o nich smýšlí. Ozývají se hlasy tuhle nevadskou novotu zavést na celonárodní úrovni.

(Pomohlo či ublížilo by se tak konceptu demokracického vládnutí? Jak a moc beztržně přehánět? Rozhodně jednou přehnali v Brazílii. Toto se stalo: Konaly se senátní volby a v jednom státu, zapomněl jsem již v kterém, jacísi šprýmaři jmenovali za kandidáta hrocha. A stalo se, že hroch, jeden z mnoha kandidátů, dostal nejvíc hlasů. Jenže dřív než mohl být uveden do úřadu a složit přísahu, zvíře náhle umřelo. Načež jeho truchlící příznivci, co ho zvolili, se domáhali a vymohli uplatnění zákona o nároku každého senátora, bez rozlišení jeho identity, na státní pohřeb. Vystrojen tedy slavný funus předákoví hrochovi. Státník na lafetě, prý mu nesli na poduškách medaile, procesí se táhlo, střežba čestné stráže, eskadra tryskáčů nad hlavou. Zpráva patrně přehnaná, ale můžeme si tím být jisti v tomto světě, v němž afghánský prezident Amin, člen komunistické strany, z něhož se ale vyklubal agent CIA, pozve sovětskou armádu, aby ho přišla zabít? Když v Iránu mohamedánští revolucionáři obsadí americkou ambasádu a z diplomatů se stanou rukojmí a venku řičí rozvášněný dav "Yankee go home!". Však oni chtějí jít domů, ale nemohou, a my tohle vidíme na televizi a už nám ani nedojde, že bychom se měli divit. Když tedy tato skutečnost absurdita, proč by nás měl mást zesnulý hroch-senátor?)

Čím déle kampaň trvá a víc milionů stojí, tím menší procento oprávněných

voličů se voleb účastní. V některých demokracích zemích (Austrálie, Nový Zéland, Belgie, též Československo za první republiky) je účast při hlasování občanskou povinností a kdo nehlasuje, dostane pokutu. V USA nejen že se občan nemusí obtěžovat – on se ani nemusí jako volič vůbec registrovat. Nikde není na seznamu voličů, vlezte mi na záda, toť stanovisko třetiny národa. Ze zbývajících dvou třetin se plno lidí k volbám nedostaví a tedy se stane, může stát, že vítězí kandidát s matematicky pošramoceným mandátem. Řada myslitelů se pak trýzní nad stavem demokracie.

Co když pasivita není důkazem nesouhlasu, odcizení, ale formou docela jednoznačného souhlasu? Jsem spokojen, jak to tu funguje, po změně nebažím, jen to dál dělejte, jako doposud.

Je snad vysoké procento důkazem občanské angažovanosti a výsledek pak potvrzením legitimacy vítěze? V roce 1933 Hitler vyhrál ve volbách s účastí 88.8% německé veřejnosti. Rooseveltovi se něco takového nikdy nepodařilo. A oba pak byli přetrumfnuti reálně socialistickými soutěžemi, v nichž jeden kandidát soutěží sám se sebou a dostává se mu oněch surreálných 99.9%.

Vynikající americký žurnalista George F. Will si naprosto nestěžuje na trendem upadající procenta voličů: *smaller is smarter*, říká – že tedy zbývají pak ti chytřejší, lépe informovaní voliči, a to je dobře.

Doporučuje nikoliv povinnou volební účast, ale zrušení tajnosti voleb. Ano, tajnosti, a to zejména pro žurnalisty, pro pracovníky ve sdělovacích prostředcích. Však to jsou ti, co jménem »práva veřejnosti vědět« se perou o zveřejňování všeho, jakýchkoli státních tajemství, ke zničení země. A jak že by veřejnost přivítala zjištění, že mezi těmito údajně objektivními tvory devět z deseti volí pro levicové, protivládní kandidáty.

* * *

Co je to ale platné, vyhrají pak buď Demokraté nebo Republikáni a nikdo ji-

ný nemá šanci. A mezi těmi dvěma není skutečného rozdílu (nebetyčný to nesmysl, jak právě v roce 1988 prokázáno).

Lze volit pro soudruha Guse Halla a soudružku Andělku Davisovou?

Ovšem že lze. Mohu volit dokonce pro tři komunistické strany. Jednou jsem poštou dostal přihlášku pro vstup do dělnické strany vegetariánské. Kandidátů na úřad je třeba tučet, stačí, když za plentou zmáčknu páčku u mnou vyvoleného jména a mašinka výsledek automaticky zaznamená.

Georgi Arbatov, člen ÚV KSSS a odborník na Ameriku, tento systém zatracuje a tvrdí, že komunisté v USA nemají přístup k médiím.

Ale copak Solidarita v Polsku, ta snad přístup měla? A najednou měla podporu většiny národa, takže rodná strana musela vyhlásit stanné právo.

Pravda, kandidátům miniaturních stran věnují sdělovací prostředky miniaturní pozornost. Zpravidla, ale ne vždy. Vzpomínám, jak v r. 1980 televize štědře poskytovala forum kandidátům Komunistické strany dělnické, tehdy se věnující správné revoluční agitační práci, totiž kladení třaskavin a vyhazování elektráren do povětří. Následovala televizní interview s těmito činovníky, na otázku, co že když dojde k usmrcení nevinných, činovníci odpovídali, že to už patří k věci – »Yes, that's revolution« (NBC News, 10. listopadu 1980).

Tentokrát nám na televizi hodně ukazují jakousi dr. Fulani, mladší, docela pohlednou černošku, rasistku, přítelkyni antisemity Farrakhana. Pro dotýčnou není ani šarlatán velebníček Jesse Jackson dost pokrokový.

Presidentská kandidátka se dokonce zastává Tawany Brawley, příčiny skandálu a trapnosti na kvadrát. Dotýčná holčička, asi šestnáctiletá, o sobě začala tvrdit, že byla obětí znásilnění skupinou rasistických bílých policistů. A hned se rozjela naše tzv. "guilt industry", sebemrkačství započato ve velkém. Jenže případ začal jaksi podstatně skřípat, příliš v něm nesrovnalostí, načež černošští právníci své klientce-žalobkyni doporučili, aby přestala odpovídat na otázky. Čímž vše zablokováno a právníci plus

další obhájci pokrokové kauzy se dostali do vynikající pozice: vznesli obžaloby, odmítli je dokazovat, čímž soud nemohl rozhodnout ve prospěch mlčící žalobkyně, čímž se eo ipso dokázal rasistický, fašistický charakter státní mäsinerie.

Pak se podvod přece jenom provalil, že holčička si vše vymyslela ze strachu ze svého otčima. Řada lidí, včetně fondy poskytujících dobráků-hlupáků má teď nejen máslo na hlavě.

Cirkus nad cirkus, by se dalo říci. Jenže to vše se děje v zemi, kde pravidelně, bez výjimky, už víc než dvě století volby se konají, vítězové se pak stěhují do Bílého domu a dosavadní jeho nájemníci neputují na popraviště. Porovnejme pak s poměry jinde na světě. ●

KNIHKUPECTVÍ DIALOG

ve Frankfurtu a Mnichově oznamuje:

Ve Frankfurtu byly k 15. říjnu 1988 obchodní místnosti v Gutleutstrasse 13 uzavřeny. Osobní návštěvy jsou nadále možné v místnostech ve vedlejším domě ve dvoře v 1. patře, zvonek u předních dveří. Zde je otevřeno 3x týdně: v úterý a ve čtvrtek od 13 do 20 hodin a v sobotu od 10 do 13 hodin (v prosinci před vánočními každou sobotu až do 18 hodin), nebo po telefonické domluvě předem na tel. č. 069/235280 případně 069/234806. Pisemné objednávky můžete posílat i nadále na dosavadní frankfurtskou adresu, případně namluvit po telefonu na magn. pásek. V uvedeně dny bude zde od 1. prosince 1988 i předprodej na 12. ples v sobotu 11. února 1989 v Palmgarten.

V Mnichově je obchod otevřen každý den na Hess-Strasse 88 (stanice U-bahn Theresienstr.) od 13 do 18 hodin, v sobotu od 10 do 13 hod. Telefon 089/525710.

Knihkupectví DIALOG pořádá dva večery s Vladimírem ŠKUTINOU na téma

JAK SE DĚLÁ SMÍCH

6. prosince ve 20 hodin (na Mikuláše) ve Frankfurtu, Gutleutstrasse 20 (roh Weserstrasse), a 11. prosince v 16.30 h. v Mnichově, Kreuzstrasse 16, 2. poschodí (Velehrad).

Program: Jak se dělá smích — Jak to bylo s Vlastou Burianem — V & W — Humor v emigraci a typický český fór.

DIALOG

Gutleutstrasse 15 Heß-Strasse 88
D-6000 Frankfurt/M 1 D-8000 München 40
Tel. 069-235280, 234806 089-525710

BOHEMIA STORE ČESKÉ A SLOVENSKÉ KNIHY, DESKY, KAZETY A CD-COMPACT DISCS

Pro turisty některé knihy a
časopisy zdarma.
Zásilková služba do celého světa.

KNIHKUPECTVÍ
PETR PASTRŇÁK
VÍDEN 7, LINDENGASSE 5
Tel.: 0 22 2/96 37 79

JARKA BINAROVÁ oznamuje, že ve spolupráci s nakladatelství Arkýř otevřela v Mnichově novou prodejnu českých a slovenských knih. Obchod je v blízkosti university u stanice metra U3 a U6 (zastávka Universität). V obchodě naleznete rovněž knihy domácích nakladatelství, překlady našich autorů do němčiny a cizojazyčné knihy s čs. tematikou. Velký výběr časopisů — včetně Reportéra.

Otevřeno je denně od 14.00 do 18.30, v sobotu od 10.00 do 13.00.

ARKÝŘ Buchhandlung und Verlag,
D-8000 München 40, Schellingstrasse 20 (dvůr)
Telefon (089) 39 37 92

REPORTÉR

je zasílán do 35 zemí. Jeho čtenáři v Československu a Polsku za něj vděčí dobrovolným peněžním příspěvkům odběratelů ve svobodném světě.

PORADY

týkající se pojišťování, financování, podnikání, koupě a prodeje nemovití (včetně firem)

NEUTRÁLNÍ EXPERTIZY

AGENTUR PAZDERA

Kreuzplatz 20, CH-8008 ZÜRICH – Telefon 01 / 932 32 22

- Kladeš si někdy otázku, zda je Vám známý způsob sociálního zabezpečení, jak si dobře a šetrně zařídit svou nemocenskou, co s opožděným vstupem do AHV, jak vysoké bude Vaše důchodové zabezpečení, co se stane při přestěhování s uměle zajištěním, atd.?
- Uvažujete o podnikání v budoucnosti resp. o koupi rodinného domu, chaty?
- Chtěli byste výhodnou půjčku?
- Chcete uložit peníze s vyšším úrokem než poskytní banky a nevíte jak?
- Jak šetřit a neztratit vysněný cíl?
- Zajímáte se o koupi cenných papírů? Je pro Vás pětinásobek při výdělku zajímavý?
- Zajímáte se o koupi nebo prodej nemovitosti?
- Víte, jak velkou náhradu mzdy budete brát v době pracovní neschopnosti při onemocnění nebo po úrazu?
- Máte zájem o vysvětlení možných kombinací různých pojištění?
- Láká Vás výhodná nabídka na «vřeteli sloup» pensijního zajištění?
- Chtěli byste vědět, co je účelné a co není bezpodmínečně nutné si pojišťovat?

Právě nyní záleží na tom, do jakých rukou se dostanete a jak daleko sahá možnost onoho odpovědného pracovníka. Rád Vám poskytnu veškeré informace ve Vaší mateřštině.

Hubert P. PAZDERA

POZOR! NOVINKA!

POJIŠTĚNÍ ŘIDIČSKÉHO PŮKAZU

Nabízíme pojištění řidičského průkazu pro řidiče z povolání i pro řidiče amatéry.

1969-1989: 20 let krajské cestovní kanceláře

REISEBÜRO C-TOURS

Märtplatz 5, CH-8307 Effretikon

☎ 052 / 32 70 70, 01 / 941 08 53

Sensační nabídky letů z Curychu do následujících měst:

Bangkok od Fr. 1280.– Hongkong od Fr. 1740.–, Jakarta od Fr. 1750.–, Male od Fr. 1460.–, Peking od Fr. 1650.–, Singapur od Fr. 1460.– a mnoho dalších možností! Kombinace např.:

Curych – Bangkok – Hongkong – Penang – Singapur – Curych . . . Fr. 2420.–
Curych – Hongkong – Penang – Bangkok – Curych . . . Fr. 2150.–
Curych – Seoul – Taipei – Hongkong – Bangkok – Curych . . . Fr. 2440.–

Oblíbené »Mandelbluten«-lety na Malorku od 5. února do 28. května s plnou penzí již od . . . . . Fr. 500.–

Naše specialita: Nabídky pro »Schnellentschlossene« – 14 dnů před odletem za neuvěřitelné ceny!

Jsmé zástupci všech švýcarských a také většiny německých pořadatelů (Imholz, Kuoni, Hotelplan, Esco, Neckermann atd.).

Zařizujeme pojištění všech pojišťoven – Elvia, Europ. Versicherungen, Winterthur Intertours atd. i pro návštěvy přes 80 roků!

Ještě jsou volná poslední místa na vánoce:

Brasílie, 14 dnů, již od . . . . . Fr. 2150.–
Egypt, týden . . . . . Fr. 1295.–
Maroko, týden . . . . . Fr. 995.–
Dálný východ, 14 dnů . . . . . Fr. 2500.–
Kanárské ostrovy odcca . . . . . Fr. 1350.–

Zatelefonujte nám. Rádi Vám podáme další podrobné informace.

POJIŠTĚNÍ NÁVŠTĚV Z ČESKOSLOVENSKA nebo jiné země

Jistě uvítáte možnost uzavřít výhodné pojištění nemoci, úrazu či úmrtí, event. vč. převozu nemocného či zemřelého na náklady pojišťovny (i nad stáří 85 let). – Pojištění od 0,22 Fr. na osobu a den!

Informujte se u:

AGENTUR PAZDERA
Kreuzplatz 20
CH-8008 ZÜRICH

Telefon: CH: 01 - 932 32 22, D: 00411 - 932 32 22

Provoz 24 hodin denně, včetně nedělí a svátků.

ÚŘEDNÍ PŘEKLADY

Vašich dokladů pro veškeré oficiální účely výhodně a do 3 dnů provádí diplomovaný překladatel a soudní tlumočnick

Ing. JIŘÍ KOMÁREK
Hauptstrasse 3
8637 LAUPEN/WALD
Telefon 055/95 34 98

PRODEJNA ČESKÝCH KNIH

a

PŮJČOVNA **VIDEO** KAZET

je otevřena denně na
Badenerstrasse 698, 8048 ZÜRICH
Telefon 01 / 62 68 78

PŮJČKY NA NEMOVITOSTI

Nákup a refinace.

Proti své nemovitosti můžete obdržet hotovost k libovольnému použití.

Bezkonkurenční úrokové sazby.
Možnost půjčky bez ověřování příjmu.

Konzultace a kvalifikační analýza zdarma!

BOREK VOLAŘÍK, LOS ANGELES
24-hod.-telefon: 818 - 377-5876

Zájemcům mimo jižní Kalifornii doporučím pobočky po celých USA.

VŠUDYPŘÍTOMNÁ FIRMA
(Snímek V. Antona z Práva lidu)

REPORTÉR

CH-8048 ZÜRICH, Postfach 1737

Dvuměsíčník REPORTÉR vychází v měsících leden, březen, květen, červenec, září a listopad.

Vydavatel: POLYGON-VERLAG, 8048 ZÜRICH, Postfach 1737. — Za vydavatele a administraci odpovídá: Ludvík FRIEDE, tel. 01-432 17 68

Redakci řídí: Vladimír ŠKUTINA

Spolupracovníci redakce:

BENEŠ Jan, USA
 BERNARD Jindřich, Spolk. rep. Německo
 ČEŘOVSKÝ Zbyněk, Spolk. rep. Německo
 DRÁBEK Jan, Kanada
 DRÁBEK Jaroslav, USA
 EFFENBERGER Julius, Švýcarsko
 GELNAR Karel, Švýcarsko
 GILLAR Jaroslav, Švýcarsko
 HOCHMAN Jiří, USA
 KANTOREK Pavel, Kanada
 KARLOVSKÝ Adolf F.J., Švýcarsko
 KOCIAN Přemek, USA
 KOLÁČEK Josef, Vatikán
 KOSKOVÁ Helena, Švédsko
 KRISTOFORI Jan, Švýcarsko
 KRYSTLÍK Tomáš, Spolk. rep. Německo
 KUBELÍK Rafael, Švýcarsko
 KUBEŠOVÁ Blanka, Švýcarsko
 LAMBERG Robert F., Dánsko
 LION Jindřich, Rakousko
 MARLOW Frank, USA
 MĚCŮ Jára, USA
 MĚŠTAN Antonín, Spolk. rep. Německo
 MLYNÁŘIK Ján, Spolk. rep. Německo
 MORAVA Jiří, Rakousko
 NĚŠVĚRA Karel, Spolk. rep. Německo
 NOVÁK Stanislav, Švýcarsko
 NOVOTNÝ Tomáš, Austrálie
 PALETOVÁ Miriam, Jižní Afrika
 PANOCHA Václav, USA
 PROCHÁZKA Jan, Spolk. rep. Německo
 RAMBOUSEK Ota, USA
 RODEN Milan, Austrálie
 SCHWARZENBERG František, Rakousko
 STANĚK Josef J., Holandsko
 STIKAROVSKÝ Jindřich, Jižní Afrika
 STILLER Pavel, Spolk. rep. Německo
 STRÖBINGER Rudolf, Spolk. rep. Německo
 SVITÁK Ivan, USA
 TRINKEWITZ Karel, Spolk. rep. Německo
 ULČ Ota, USA
 VALENTA Vladimír, Kanada
 VANĚČKOVÁ Dagmar, Rakousko
 VÝTVAR Václav, Spolk. rep. Německo
 WAGNER Arnošt, Kanada

ROČNÍ PŘEDPLATNÉ:

pozemní a lodní poštou ..... SFr. 33.-
 leteckou poštou ..... SFr. 39.-
 nebo ekvivalent v jiné měně.

Tiskne: Milan CIMBUREK, Badenerstrasse 698,
 8048 ZÜRICH. Telefon 01-62 68 78

Printed in Switzerland

Zamýšlíte podnikat? Chcete si půjčit za nízkých úrokových sazeb peníze a na vysoké je zpeněžit?

ČTYŘ- AŽ ŠESTINÁSObNĚ ZVĚTŠENÍ KAPITÁLU

Švýcarské bankovníctví a pojišťovnictví skýtá nejvyšší možnou záruku solidnosti a bezpečí. Nejsme vázáni žádnou společností. Můžete se spolehnout, že Vám objektivně poradíme spojení, které je pro Vás osobně nejvýhodnější.

Znáte desatero výhod

POJIŠTĚNÍ VAŠEHO KAPITÁLOVÉHO SPOŘENÍ VE ŠVÝCARSKU?

Víte, jak platit splátky z ciziny do Švýcarska, jaká skladba pojistky je pro Vás osobně nejvýhodnější? Rádi Vám vše vysvětlíme naší mateřštinou, rádi Vám sestranně poradíme

V POJIŠTĚNÍ, PODNIKÁNÍ, FINANCOVÁNÍ, PŮJČKÁCH, NÁKUPU A PRODEJI LÉKAŘSKÝCH PRAXÍ, FIREM, DOMŮ.

POJIŠTĚNÍ PRO NÁVŠTĚVY Z ČSSR A JINÝCH ZEMÍ (nemoc, úraz, převoz, smrt)

Pro cizince nabízíme POZEMKY A DOMY s povolením pobytu ve Švýcarsku, v.č. financování.

Ø ze Švýcarska: 01-932 32 22, ze Spolk. republiky Německo: 00411-932 32 22, z Rakouska: 0501-932 32 22, z Velké Británie: 010411-932 32 22.

K dispozici Vám jsme denně (i ve svátcích) plných 24 hodin.

AGENTUR PADERA für Versicherungs-, Finanz- und Unternehmensberatung sowie Immobilienhandel und Vermittlung

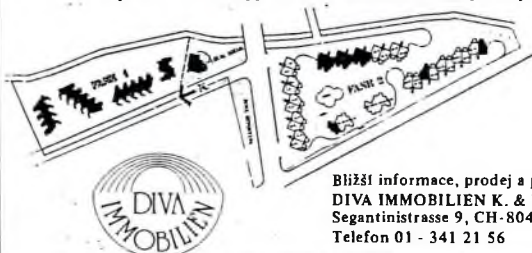
Kreuzplatz 20, CH-8008 Zürich

KRAJANSKÉ STŘEDISKO DENIA – ŠPANĚLSKO

Na výběr jsou: garsonky, byty řadové domky, vilky a pozemky. V Denii najdete příznivé klima, kouzelný kraj a nové přátele ze všech koutů světa.

»LA PEDRERA II« – VESNÍČKA KLUBOVÉHO RÁZU

Fáze 1 je dokončena a vyprodána. — Fáze 2 s klubem je ve výstavbě.

Bližší informace, prodej a pronájem:
 DIVA IMMOBILIEN K. & V. DIVOKY
 Segantinstrasse 9, CH-8049 ZÜRICH
 Telefon 01 - 341 21 56

FIT FOR LIFE

OVOČNÁ CUKRÁRNA V GÖTEBORGU
 VÁM NABÍZÍ:

ovočné polévky, ovočné speciality,
 ovočné zmrzliny, ovočné dorty

NA VAŠÍ MILOU NÁVŠTĚVU SE TEŠÍ
 RODINA LINKOVA

TRÄDGÅRDSGATAN 2
 411 08 GÖTEBORG

Telefon 031 / 130129

BERLIN
 HOTEL-PENSION

Majitelka: Jana Šramová

Zpříjemněte si u nás svůj pobyt, ať kratší či delší, budete-li v Norimberku. V létě máme k dispozici velkou slunnou terasu. — Místnosti cca pro 20 osob pro soukromá setkání. — Máte-li čtyřnohého přítele, může přijít s Vámi.

8500 Nürnberg 40, Comeniusstr. 8
 Telefon 0911/ 44 84 48

(přmo proti jižnímu východu hlavního nádraží)